
EL CAMP D'AVIACIÓ DE ROSANES I ELS ESPAIS DE MEMÒRIA A L'ALT CONGOST [<http://www.aviacioiguerra.cat>]

“Endinsa't en la història a través del Camp d'Aviació de Rosanes i de tot el patrimoni memorial de La Garriga, Les Franqueses del Vallès i l'Ametlla del Vallès...” Amb aquesta carta de presentació, es convida al visitant a iniciar-se en l'aventura de conèixer la memòria històrica d'aquells racons i espais protagonistes d'una guerra llarga i cruel, com fou la Guerra Civil Espanyola (1936-1939); i on encara avui, es pot percebre el soroll dels avions que un dia sobrevolaren els camps. Amb aquesta intenció de recuperació de la memòria històrica, l'objectiu del portal web www.aviacioiguerra.cat és ensenyar a tothom aquells espais de memòria, on la història de la Guerra Civil de la comarca catalana del Vallès Oriental, es mostra més viva. Les avantatges dels recursos online, enfront d'altres medis escrits, permeten en tot moment actualitzar i modificar totes les publicacions, de manera que el lector té una actualització més ràpida de la informació.

La creació del portal web www.aviacioiguerra.cat s'emmarca dins el Pla d'Implementació dels recursos turístics intangibles de Catalunya, promogut per la Generalitat de Catalunya. L'objectiu d'aquest pla és posar en valor tot aquest patrimoni mitjançant la creació d'un catàleg categoritzat dels recursos turístics intangibles de Catalunya. El camp d'aviació de Rosanes i els espais de memòria de l'Alt Congost formarien part del pla, dins la Xarxa dels Espais de Memòria de la Guerra del 36-39¹; i comptarien amb

la col·laboració dels Ajuntaments de La Garriga, de les Franqueses del Vallès, de l'Ametlla del Vallès, el Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya i del grup Didpatri de la Universitat de Barcelona.

L'estructura de la pàgina web es vertebrava al voltant de la història del Camp d'Aviació de Rosanes, un aeròdrom civil transformat en element cabdal de la defensa militar de Catalunya durant la Guerra Civil Espanyola. La història d'aquest aeròdrom és bastant singular. Del caprici d'un ric empresari argentí apassionat per l'aviació, passà a ser durant els anys de la República espanyola el model a imitar per la Generalitat republicana per a la seva xarxa d'aeròdroms civils. Les necessitats de la guerra el convertiren en la punta de llança de l'aviació republicana en els fronts de guerra de la batalla de l'Ebre i de la defensa aèria de la ciutat de Barcelona. La museïtzació d'aquest indret permet al visitant conèixer de primera mà un espai de memòria a través d'estacions interpretatives, seguint una línia didàctica i interactiva que permet conèixer tots aquells detalls que el pas del temps ha esborrat.

A partir d'aquest eix vertebrador, el visitant – segons les seves preferències – pot continuar l'aventura descobrint altres espais i rutes de memòria rellevants de la reraguarda de l'Alt Congost. En primer lloc, ens apropa a la realitat del primer refugi antiaeri museïtzat de Catalunya: el Refugi Antiaeri de l'Estació de La Garriga. Un espai que mostra al visitant les dures condicions de vida que van patir els ciutadans garriguencs durant els bombardejos que van assolir la població al gener de 1939.

¹ Generalitat de Catalunya, 2010

Figura 1: plana web <http://www.aviacioiguerca.cat>.

A més, també proposa altres itineraris museïtzats d'espais històrics característics de la guerra o el patrimoni garriguenc, tot acompanyat de plànols amb punts de situació. Si el visitant vol continuar l'aventura pot seguir amb la ruta dels refugiats de l'Ametlla del Vallès o conèixer la biografia d'un personatge important d'aquesta darrera població.

D'altra banda, el portal web posa a disposició de l'usuari un seguit de recursos audiovisuals (fotografies i vídeos) que faciliten la comprensió de la temàtica. El Camp d'Aviació de Rosanes o el Refugi Antiaeri de l'Estació per exemple, vénen acompanyats d'un conjunt de fotografies antigues i modernes que el què pretenen es mostrar l'evolució en el temps que han patit aquests indrets.

En segon lloc, la inclusió d'un espai amb notícies i una agenda permeten mantenir informat al visitant –de manera actualitzada– sobre les diverses activitats que es realitzen al voltant d'aquests espais de memòria; i si l'usuari vol aprofundir més en la temàtica, el portal web ofereix la possibilitat de fer-ho mitjançant publicacions i enllaços d'interès que tracten diferents temàtiques al voltant de la Guerra Civil Espanyola o el patrimoni de l'Alt Congost.

A més, la pàgina web també posa a disposició del visitant algunes eines més didàctiques, com per exemple les propostes educatives per conèixer millor el Camp d'Aviació de Rosanes, el Refugi Antiaeri de l'Estació de La Garriga o els principals espais garriguencs assolats per la guerra;

amb la possibilitat de poder realitzar visites guiades en alguns d'aquests indrets.

En definitiva, la recuperació d'espais històrics com el Camp d'Aviació de Rosanes ve motivada per la necessitat que té avui la societat actual per recuperar la memòria històrica de la Guerra Civil Espanyola i la Dictadura franquista. L'aprovació l'any 2007 de la Llei de Memòria Història per part del Govern espanyol, va oferir als investigadors de la matèria una sèrie de disposicions legals que permeten investigar i recuperar allò relacionat amb la guerra o el franquisme, ja sigui material o humà; com per exemple la recuperació d'espais històrics o l'obertura de fosses comunes. En aquest sentit, pren importància l'arqueologia o, a partir d'ara, l'arqueologia de la Guerra Civil. La ciència arqueològica durant anys ha investigat diferents vestigis de la història, però pel que fa a les restes de la Guerra Civil aquestes no han estat suficientment treballades. En els darrers anys, però, s'està intentant canviar aquesta dinàmica amb la publicació d'algunes investigacions, com per exemple la recuperació d'algunes fosses comunes o l'adaptació al públic general d'alguns espais històrics cabdals de la guerra, com el ja esmentat amb anterioritat Camp d'Aviació de Rosanes.

El portal web www.aviacioiguerra.cat es creà amb aquesta intenció: donar a conèixer al públic una sèrie d'espais històrics de memòria per evitar que les accions dels nostres avis mai caiguin a l'oblit.

BIBLIOGRAFIA

[URL: http://www.gencat.cat/diue/ambits/turisme/pla_intangibles/] Accés el 13 de Setembre de 2010.

Cristian Domínguez Bolaños.

Arqueòleg.

c/Sever Ochoa, 16 2º1º 08950 Esplugues de Llobregat (Barcelona).
cristian.dominguez30@gmail.com

EL CAMP FORTIFICAT DE LA FATARELLA, EL SEU REDESCOBRIMENT I LA SEVA RECUPERACIÓ.

La nit del 16 de novembre de 1938 es posà punt i final a la Batalla de l'Ebre quan les últimes forces de l'Exèrcit Republicà marxaren sobre el pont de Flix, després de 115 dies de lluita continuada.

Encara avui, aquest final genera controvèrsia: alguns llibres afirmen que la retirada fou a la desbandada; d'altres –més aviat pocs– sostenen que hi hagué una resistència organitzada sobre la Serra de la Fatarella. Aquesta resistència fou la que hauria permès una retirada ordenada, emparada per una darrera línia de defensa que actuà des de casamates de ciment i trinxeres recentment catalogades. Des d'aquestes línies, l'Associació Lo Riu vol donar a conèixer com s'ha arribat a la correcta protecció d'un patrimoni que ha romàs oblidat molts anys.

El juliol de 2005, un grup d'aficionats a la Història es va reunir per intentar trobar el que molts no coneixien o només coneixien superficialment: les restes de casamates que apareixien al llibre "La Batalla del Ebro", de Martínez Bande (Martínez Bande, 1978) . Els membres de l'expedició van ser assessorats i en part arrossegats per l'historiador Francisco Cabrera Castillo.